

Biblioteksplan för Trosa kommun 2015-2017

Innehållsförteckning

Inledning	3
Folkbiblioteken	3
Allas bibliotek.....	3
Tillgänglighet och öppettider	4
Bibliotekens utbud	4
Medier på olika språk	5
Tillgängliga medier	5
Det digitala biblioteket	6
Viktiga samarbeten.....	6
Läsfrämjande	6
Samarbeten kring särskilda behov	7
Kunskap och demokrati	7
Biblioteksrummet – samhällets nav.....	8
Skolbiblioteken	8
Pedagogisk verksamhet.....	9
Läsfrämjande	9
Tillgängliga medier	9
Informationssökning & källkritik	9
Det digitala rummet.....	9

Inledning

Enligt bibliotekslagen ska alla kommuner anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Denna biblioteksplan anger riktningen för biblioteken i Trosa kommun under perioden 2015-2017. Den ska vara ett redskap för personal och beslutsfattare i utvecklingen av verksamheten men även synliggöra utbudet och servicen för medborgarna samt gynna deras möjlighet att påverka och ställa krav. Planen omfattar alla bibliotek som Trosa kommun är huvudman för, det vill säga de två folkbiblioteken Trosa stadsbibliotek och biblioteket Navet i Vagnhärad, samt sex skolbibliotek.

I Trosa kommun ansvarar Kultur- och fritidsnämnden för folkbiblioteken och Humanistiska nämnden för skolbiblioteken. Kommunens skolbibliotekarie är anställd av folkbiblioteken men tjänsten bekostas av skolan och samarbetet kring skolbiblioteksverksamheten regleras i ett avtal. Folk- och skolbiblioteken har delvis olika uppdrag, men arbetar med samma barn och ungdomar. Med en gemensam organisation utvecklas båda verksamheterna parallellt och integreras så att kommunens resurser används effektivt.

Biblioteksverksamheten i Trosa kommun styrs av flera olika styrdokument – kommunala, regionala, nationella och internationella – som påverkar och kompletterar biblioteksplanen. De viktigaste är Bibliotekslagen (2013:801) och Skollagen (2010:800). Andra viktiga styrdokument är till exempel Unesco:s folkbiblioteks- och skolbiblioteksmanifest, FN:s barnkonvention, grundskolans läroplan Lgr 11 och Fastlagd kurs för Trosa kommun. Varje år utarbetas dessutom verksamhetsplaner för folk- respektive

skolbiblioteken med mål för det kommande året. Det finns även en läsfrämjandeplan och en medieplan. Dessa är under utveckling och ska vara uppdaterade senast 2015. Biblioteksplanen ska följas upp kontinuerligt och uppdateras senast 2017.

Folkbiblioteken

Allas bibliotek

Biblioteksverksamheten i Trosa kommun ska genomsyras av ett användarperspektiv. Folkbiblioteken är till för alla som bor i, arbetar i eller besöker kommunen. Medborgarnas behov och intressen ska styra utbudet och utvecklingen av verksamheten. Därför måste vi samarbeta på olika sätt med dem som redan använder biblioteken men även arbeta för att nå ut till de invånare som idag inte besöker oss eller utnyttjar utbudet på något annat sätt.

Det ska vara lätt att komma i kontakt med oss på olika sätt och att framföra sina synpunkter och önskemål. Genom exempelvis enkäter och inspirationsgrupper för både barn och vuxna som genomförs regelbundet får användarna inflytande över sina bibliotek. Vi ska uppmuntra både enskilda personers och föreningars engagemang och förslag till hur verksamheten kan förbättras. Genom att tydliggöra och utveckla bibliotekens

webbplats, digitala tjänster och användning av sociala medier, till exempel Instagram, förbättrar vi kommunikationen med användarna. Alla som kontaktar oss i något ärende ska få snabb återkoppling.

Alla som besöker och använder biblioteken ska mötas av kompetent personal som fokuserar på dem och ger dem ett positivt, serviceinriktat och professionellt bemötande. Personalen ska aktivt arbeta med jämställdhets-, mångfalds- och HBTQ-frågor för att alla ska känna sig välkomna på biblioteken och för att utbudet ska spegla samhällets mångfald.

Enligt bibliotekslagen ska biblioteken också särskilt uppmärksamma några prioriterade grupper – barn och ungdomar, personer med funktionsnedsättning, nationella minoriteter och personer med andra modersmål än svenska. Trosa kommun ingår sedan 2014 i det finska förvaltningsområdet vilket innebär ett ökat åtagande gentemot den finsktalande befolkningen.

Tillgänglighet och öppettider

Biblioteken och dess tjänster ska vara så tillgängliga som möjligt för alla som vill använda dem, både fysiskt och digitalt. Därför behövs både tillgänglighetsanpassade och inbjudande lokaler,

uppsökande verksamhet för dem som inte kommer till biblioteken själva men även lösningar för att använda delar av biblioteksutbudet hemifrån via webben eller på andra tider än då biblioteken är bemannade.

Biblioteken i Trosa kommun ska vara Meröppna, vilket innebär att registrerade användare kan komma in i lokalerna mellan klockan 06.00 och 21.00 varje dag, vardag som helg, och sköta sina låneärenden med hjälp av självbetjäningsautomaterna. På så sätt utökar vi vår service och användarnas tillgång till biblioteken på ett resurseffektivt sätt.

Biblioteket Navet har varit Meröppet sedan hösten 2013. Det fungerar mycket bra och nya användare tillkommer hela tiden. Inför hösten 2014 beslutade man att införa systemet även på Trosa stadsbibliotek, vilket medför att vi också behöver se över hur lokalerna – framför allt bibliotekets entré – kan anpassas på bästa sätt. De bemannade öppettiderna på biblioteken ska utvärderas och anpassas utifrån besöksmätningar och besökarnas synpunkter genom exempelvis enkäter.

Bibliotekens utbud

Utbudet av medier – böcker, ljudböcker, tidskrifter med mera – på våra bibliotek ska vara aktuellt, brett och mångsidigt. Vi ska arbeta för att se till att det finns ett allsidigt utbud av olika slags media som regelbundet förnyas och kompletteras. Vi köper in aktuell litteratur av god kvalitet i ämnen som efterfrågas och används av våra låntagare. Inköpsförslag från allmänheten prioriteras.

För att underlätta arbetet med att använda våra medieresurser på bästa sätt för våra låntagare finns en medieplan för biblioteken, som ska fungera som strategi vid inköp och i arbetet med det befintliga mediebeståndet. Att effektivt och

systematiskt arbeta med översyn, inköp och gallring garanterar att beståndet ständigt är aktuellt och att nyttjandegraden är hög, det vill säga att de medier som erbjuds faktiskt också lånas. Den nuvarande medieplanen är från 2012 och bör kompletteras och uppdateras under 2015.

En viktig del i det arbetet är att utforma riktlinjer för utbudet av medier för barn och ungdomar. Vi ska erbjuda litteratur utifrån deras behov, intressen och önskemål, som lockar dem till läsning och stimulerar deras språkutveckling. Det gör vi både genom att våra barnbibliotekarier har bra kunskaper om vilka medier som passar barn och ungdomar, men också genom att de själva får komma till tals och påverka utbudet på biblioteken.

Genom att folkbibliotekarier och skolbibliotekarier ingår i samma arbetsgrupp har vi också ett mycket nära samarbete kring skolklassernas medieförsörjning som gör att vi kan använda våra resurser på bästa sätt.

De två folkbiblioteken Trosa stadsbibliotek och biblioteket Navet fungerar som ett stort bibliotek när det gäller utbudet av medier, som reserveras och beställs kostnadsfritt från det ena biblioteket till det andra. Låntagarna kan på så sätt, via bibliotekskatalogen eller med hjälp av personalen, välja från det samlade utbudet utan att behöva besöka båda biblioteken fysiskt.

Det våra låntagare efterfrågar men vi själva inte kan tillhandahålla, fjärrlånar vi avgiftsfritt från andra bibliotek i länet eller resten av landet. Fjärrlånesamarbetet mellan olika bibliotek är ett viktigt sätt att garantera en jämlik tillgång till information. Genom fjärrlåneservicen ger biblioteken i Trosa kommun alla

kommuninvånare tillgång till landets samlade biblioteksresurser.

Medier på olika språk

Bibliotekens uppgift att erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken och andra språk än svenska innebär i praktiken att vi ska tillhandahålla litteratur på alla språk som efterfrågas. Det vi inte kan köpa in själva lånar vi från länsbiblioteket eller Internationella biblioteket. För att kunna erbjuda barn- och ungdomsböcker på de språk som talas av eleverna i kommunens skolor ska vi föra en dialog med lärarna och låna in det de efterfrågar.

En del av statsbidraget för finskt förvaltningsområde går till att köpa in exempelvis finska tidningar och finsk litteratur till biblioteken och att genomföra kulturaktiviteter som riktar sig till finsktalande. Arbetet med att utöka det här utbudet ska göras i samråd med målgruppen.

Tillgängliga medier

Biblioteken ska erbjuda och förmedla information om ett aktuellt och varierat utbud av tillgängliga, eller anpassade, medier för personer med särskilda behov, till exempel äldre och personer med funktionsnedsättning.

Tillgängliga medier kan vara exempelvis storstilsböcker, talböcker och lättlästa böcker. Vi ska också erbjuda tekniska hjälpmedel som Daisy-spelare och egen nedladdning av talböcker och handleda dem som har behov av att använda dessa. De tillgängliga medierna ska även vara lättillgängligt placerade i biblioteket.

Vi vill öka utbudet av tillgängliga medier och fokusera särskilt på att uppdatera och förbättra Äppelhyllan, som är bibliotekens avdelning för tillgängliga barn- och ungdomsmedier.

För personer som på grund av ålder, funktionsnedsättning eller hälsoskäl har svårt att besöka biblioteket erbjuder vi Boken kommer-verksamhet. Socialbibliotekarien besöker regelbundet kommunens äldreboenden och förser dem med depositioner av tillgänglig litteratur och informationsmaterial.

Det digitala biblioteket

Via vår webbplats når man det digitala biblioteket, som har många olika funktioner. Här ska man hitta kontaktvägar till och information om verksamheten, kunna använda digitala tjänster och självservice, bli inspirerad och lockad att besöka biblioteken och att delta i de aktiviteter vi erbjuder. Webbplatsen kan ses som den viktigaste kommunikationskanalen för att nå både befintliga och nya användare. Vi vill att den hela tiden ska utvecklas och göras mer användarvänlig, inbjudande och informativ.

En stor del av det digitala biblioteket är bibliotekskatalogen, som också ska utvecklas för att bli så lättanvänd och användbar som möjligt. En viktig aspekt att utveckla här är interaktivitet och användarnas delaktighet.

Även databaser som är tillgängliga hemifrån och ett brett utbud av e-böcker är viktiga för biblioteken att tillhandahålla, och efterfrågan på framförallt det senare ökar. Vi arbetar tillsammans med andra bibliotek i länet på att införa ett nytt system för lån av e-böcker.

Biblioteken ska också göra ny teknik tillgänglig för besökarna. Här ska man kunna använda datorer och surfplattor,

koppla upp sig mot det trådlösa nätverket, göra utskrifter med mera. Dessa tjänster behöver vi ständigt utveckla så att de följer med teknikutvecklingen och motsvarar besökarnas behov.

Viktiga samarbeten

Biblioteken ska arbeta aktivt med kulturella och läsfrämjande aktiviteter för alla åldrar, i synnerhet barn och ungdomar. En av våra främsta uppgifter är att stimulera barns och ungas läsning och språkutveckling och det allmänna intresset för litteratur, kultur, utbildning och forskning. Då behöver man börja redan med de allra minsta barnen och arbeta med många olika former av aktiviteter för olika åldersgrupper.

Biblioteken ska finnas med genom hela livet. Därför är det för oss en självklarhet att utveckla samarbeten med andra kommunala och offentliga verksamheter, som BVC, förskolor, skolor, fritids, fritidsgårdarna, Kulturskolan, SFI och äldreboenden men även med studieförbund, föreningar och näringsliv.

Läsfrämjande

En form av läsfrämjande aktivitet som vi redan arbetar mycket med och gärna vill utveckla mer är läsecirklar av olika slag, för både barn och vuxna. Exempel på det är läs- och skrivklubbar för barn och

ungdomar som träffas regelbundet på sin fritid, läsecirklar för dem som läser Svenska som andra språk och bokcirklar direkt kopplade till våra populära författarbesök i form av litterära caféer.

För barn och ungdomar vill vi fortsätta med och utveckla aktiviteter som föräldragruppträffar i samarbete med BVC, Minibio för förskolegrupper och familjelördagar med bland annat högläsning på olika språk och boktips för olika åldrar.

I och med avtalet mellan skolan och folkbiblioteken och den nystartade skolbiblioteksverksamheten kan folkbiblioteken satsa mer på läsfrämjande för de minsta barnen och på barns och ungdomars fritidsläsning. På så sätt kompletterar de båda verksamheterna varandra och vi får ett helhetsgrepp kring läsfrågorna.

Folkbiblioteken kompletterar också skolbiblioteken genom att klasserna besöker oss med sina lärare och att vi bjuder in till biblioteksvisningar för förskoleklasserna och bokprat för alla i årskurs fyra. På så sätt får alla barn i kommunen chansen att komma i kontakt med folkbiblioteken under sin grundskoletid.

Vi vill också möjliggöra för barn och ungdomar att inte bara ta del av andras sätt att uttrycka sig utan också själva uttrycka sig på olika sätt. Det kan

exempelvis vara att delta i en skrivar- eller tecknarverkstad eller göra en utställning på biblioteken med alster man skapat i skolan, på fritidsgården eller helt på egen hand.

Samarbeten kring särskilda behov

Samarbete med andra verksamheter som arbetar med prioriterade grupper som äldre och personer med funktionsnedsättningar är viktigt för utvecklingen av bibliotekens sociala och uppsökande verksamhet och för att nå fler. Exempel på sådana samarbeten är att socialbibliotekarien deltar i återkommande planeringsmöten med enhetschefer och kulturombud inom omsorgen, hjälper till med stöd och fortbildning för kulturombud och högläsare på äldreboendena och att vi ordnar aktiviteter som till exempel anhörigträffar tillsammans med kommunens anhörigkonsulent.

Vi vill också fortsätta att utveckla samarbetet med föreningar och organisationer, både lokalt och i länet, för att ordna varierade aktiviteter som riktar sig till äldre och funktionshindrade. Vi deltar även i ett länsgemensamt projekt där logopederna skriver ut så kallade "Bokrecept" till barn som behöver någon form av språkträning och barnbibliotekarierna väljer ut passande bilderböcker för det. För personer med andra modersmål än svenska ordnar biblioteken förutom läsecirklar även språkcaféer i samarbete med SFI.

Kunskap och demokrati

En av folkbibliotekens viktigaste uppgifter är att främja demokrati, kunskapsförmedling och människors rätt till fri information för att bilda sina egna åsikter i olika frågor. En av de största utmaningarna på det området idag är att minska den digitala klyftan, mellan de som använder internet och de som inte gör det. Biblioteken kan bidra på många sätt, till

exempel genom kostnadsfri tillgång till datorer och informationsteknik eller genom samarbeten med studieförbund och andra aktörer som arbetar med utbildning och upplysning.

Vi ska också vägleda barn och ungdomar i deras sökande efter kunskap och information och ge stöd och handledning till studerande i alla åldrar. Många människor är intresserade av sin egen historia och släktforskning är en aktivitet som biblioteken ska satsa på att stödja, till exempel genom att erbjuda litteratur och databaser och att samarbeta med föreningar.

Biblioteksrummet – samhällets nav

Det är ingen slump att vårt nyaste bibliotek bär namnet Navet – vi vill att båda biblioteken ska fungera som nav i lokalsamhället. I våra lokaler ska det finnas rum för många olika aktiviteter, alltifrån möten mellan två personer till evenemang som fyller hela lokalen med besökare. Man ska kunna sitta här och plugga, umgås, samlas i en studiecirkel, ordna barnteater och författarkvällar, ha föreningsmöten och prova på-aktiviteter. Biblioteken ska inbjuda besökarna både till att stanna kvar länge i lokalerna, inspireras och koppla av eller arbeta med något och till att känna sig delaktiga i utformningen och användningen av dem.

Våra barn- och ungdomsavdelningar ska bli mer anpassade och attraktiva för barn och ungdomar, till exempel genom att uppställningen av böcker och andra medier anpassas efter deras behov och att inredningen och möbleringen inbjuder dem till att stanna kvar, utforska utbudet och upptäcka biblioteken på deras villkor.

Vi strävar efter så flexibla rum som möjligt, där varken möbleringen eller traditionella tankar om vilka aktiviteter som rymts i ett bibliotek ska bli hinder för

nya idéer och arrangemang. Det Meröppna biblioteket med anpassningsbara lokaler underlättar för till exempel föreningar att hålla biblioteken öppna och arrangera aktiviteter för allmänheten samtidigt som besökare kan göra låneärenden, använda en dator eller läsa tidningar.

Genom att samverka med andra aktörer och med kommunens kulturkonsulent utvecklar vi nya former av samarrangemang och ger medborgarna ett större och bredare utbud av evenemang och kulturaktiviteter än vad vi på biblioteken själva kan erbjuda.

Skolbiblioteken

Enligt Skollagen ska alla elever ha tillgång till skolbibliotek. Genom det avtal som finns mellan folkbiblioteken och skolan i Trosa kommun är skolbiblioteksverksamheten nu under utveckling på alla skolor.

Inför höstterminen 2014 har vi påbörjat arbetet med att bygga upp bibliotek på alla skolor och det bedrivs i nära samarbete mellan skol- och folkbibliotekarier under ledning av kulturchefen. Biblioteken knyts samman genom den kommunövergripande digitaliserade bibliotekskatalogen och ett webbaserat skolbibliotekssystem. Skolbibliotekens medier ska bilda ett gemensamt bestånd, så att man kan beställa och låna medier mellan

kommunens alla skolor och från de båda folkbiblioteken.

Pedagogisk verksamhet

Skolbiblioteket på varje skola ska vara en tydlig del av skolans pedagogiska vision där både skolläring, skolbibliotekarier och pedagoger samverkar kring elevernas lärande. Det ska fungera både som en materiell resurs, som en del av skolans läromedel, och som en pedagogisk resurs med uppgift att stödja elevernas lärande.

Skolbibliotekarierna ska stötta det pedagogiska arbetet utifrån läroplanen tillsammans med den skolbiblioteks-pedagog som finns på varje skola. Arbetet ska läggas upp i samarbete med skolans biblioteksråd som består av skolbibliotekarie, pedagoger och elever. Centralt ska skolbibliotekarierna samverka med rektorer, specialpedagoger och skolbibliotekspedagoger för en övergripande samsyn kring skolbibliotekens pedagogiska verksamhet.

Läsfrämjande

Skolbiblioteken ska arbeta läsfrämjande och vara ett stöd för pedagoger i arbetet med lässtrategier och läsförståelse. Verksamheten organiseras till stor del kring Bokjuryn, en nationell årlig omröstning om barn- och ungdomsböcker. För att stimulera och underlätta barnens

egna bokval används Bokjuryns ämnes-symboler som märkning på alla böcker och som system för uppställningen av böckerna i biblioteken, både på skolorna och på folkbibliotekens barn- och ungdoms-avdelningar. Även läsfrämjande aktiviteter och medieinköp utgår från Bokjuryn.

Tillgängliga medier

Varje skola ska också ha nedladdningstillstånd från MTM, Myndigheten för tillgängliga medier, för att ge elever med särskilda behov tillgång till hela utbudet av inlästa talböcker. Arbetet med tillgängliga medier för barn och ungdomar ska vara ett nära samarbete mellan pedagoger, skolbibliotekarier och folkbibliotekens barn- och ungdomsbibliotekarier för att tillgodose varje elevs behov så bra som möjligt.

Informationssökning & källkritik

Skolbiblioteken ska vara ett stöd för eleverna i utvecklandet av deras förmåga och möjlighet att söka, hantera och värdera information samt poängtera vikten av att reflektera över det inhämtade materialet.

Det digitala rummet

Det moderna skolbiblioteket är inte bara en fysisk lokal utan också ett digitalt rum på nätet med böcker för nedladdning och möjligheter att arbeta pedagogiskt kring dem. I det digitala rummet ska man hitta inspiration och lästips, lektionstips och bjudas in till interaktivitet. Skolbiblioteken ska arbeta med att stärka elevernas digitala kompetens och vara navet i den digitala kunskapskolan.